

Leefgeld voor je cliënt

Hoe menswaardig budgetteren?

Nele Peeters – Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD)
Studiedag schuldhulpverlening – 4 november 2024

Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD)

- Expertisecentrum van Thomas More
- CEBUD heeft een unieke expertise in referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie
- In haar onderzoek focust CEBUD op armoedebestrijding, budget- en schuldhulpverlening en financieel gedrag van consumenten
- CEBUD streeft naar een samenleving die zo georganiseerd is dat alle burgers erbij horen en eraan kunnen bijdragen, nu en in de toekomst

Stelling

Schuldbemiddeling moet ervoor zorgen dat schulden worden afbetaald.

Werken aan de oorzaken van de schuldproblemen hoort daar niet bij.

Stelling

Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden

(art. 23, Belgische Grondwet).

Ook wie schulden afbetaalt.

Wat een tekort aan geld met ons doet

Het belang van menswaardig budgetteren

STRESS

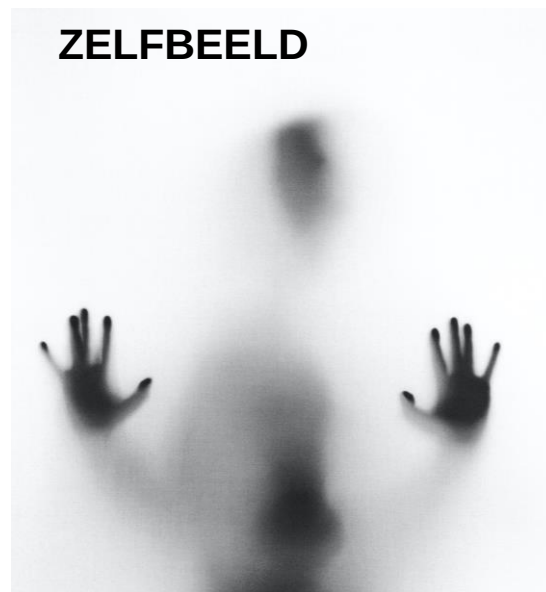
SCHAARSTE

GEZONDHEID

ZELFBEELD

SCHAAMTE

Gevolgen van armoede

Armoede leidt tot:

- ⊖ extra uitgaven voor gezondheid, werkloosheid, afwezigheden op het werk, bijzondere jeugdbijstand, bijstand, criminaliteit ...
- ⊖ schemerstrategieën als uitkeringsfraude, zwartwerk, diefstal tasten de maatschappelijk cohesie aan

Armoede heeft een negatieve impact op:

- ⊖ leefstijl en psychische en fysieke gezondheid
- ⊖ opvoeding en cognitieve en emotionele ontwikkeling van kinderen
- ⊖ sociale relaties binnen en buiten het gezin
- ⊖ deelname aan het maatschappelijke en professionele leven
- ⊖ toekomstgerichtheid

Armoede in stand houden is duur

Kinderarmoede leidt tot hogere kosten voor bijzondere jeugdbijstand, gezondheidskosten (premature geboorten, ziekenhuisopnames, chronische aandoeningen), economische kosten die verbonden zijn aan toekomstige verhoogde kansen op werkloosheid, afwezigheid op het werk en lagere productiviteit.

UK: economische kost kinderarmoede:
46 miljard euro per jaar
(*Hirsch, 2021*)

USA: economische kost kinderarmoede:
1 biljoen dollar per jaar (1.000.000.000.000 dollar, = 5,4 % BBP)
(*Laughlin & Rank, 2018*)

met Dr. Mirro Stallen

SCHULDIG AAN EIGEN SCHULD?

DE
DE RYK PLAKTS

Hoeveel geld heb je nodig om menswaardig te leven?

Referentiebudgetten *to the rescue*

Menswaardigheid als het beloofde land

- Belgische Grondwet
- OCMW-wet
- Wet op de CSR
- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
- Europees Handvest

Menselijke waardigheid

Maatschappelijke participatie

- Mens is een mens in de samenleving.
- Samenleving is een verzameling van mensen die via sociale netwerken met elkaar verbonden zijn.
- In die netwerken nemen mensen posities in, met bijhorende rollen en verwachtingen.
- Die rollen en verwachtingen kunnen vervullen, zorgt ervoor dat mensen het gevoel hebben erbij te horen en eraan bij te dragen.
- Een menswaardig leven is dus een leven waarin je maatschappelijk kan participeren: je kan je rollen vervullen waardoor je erbij hoort en ook zelf bijdraagt aan de samenleving.

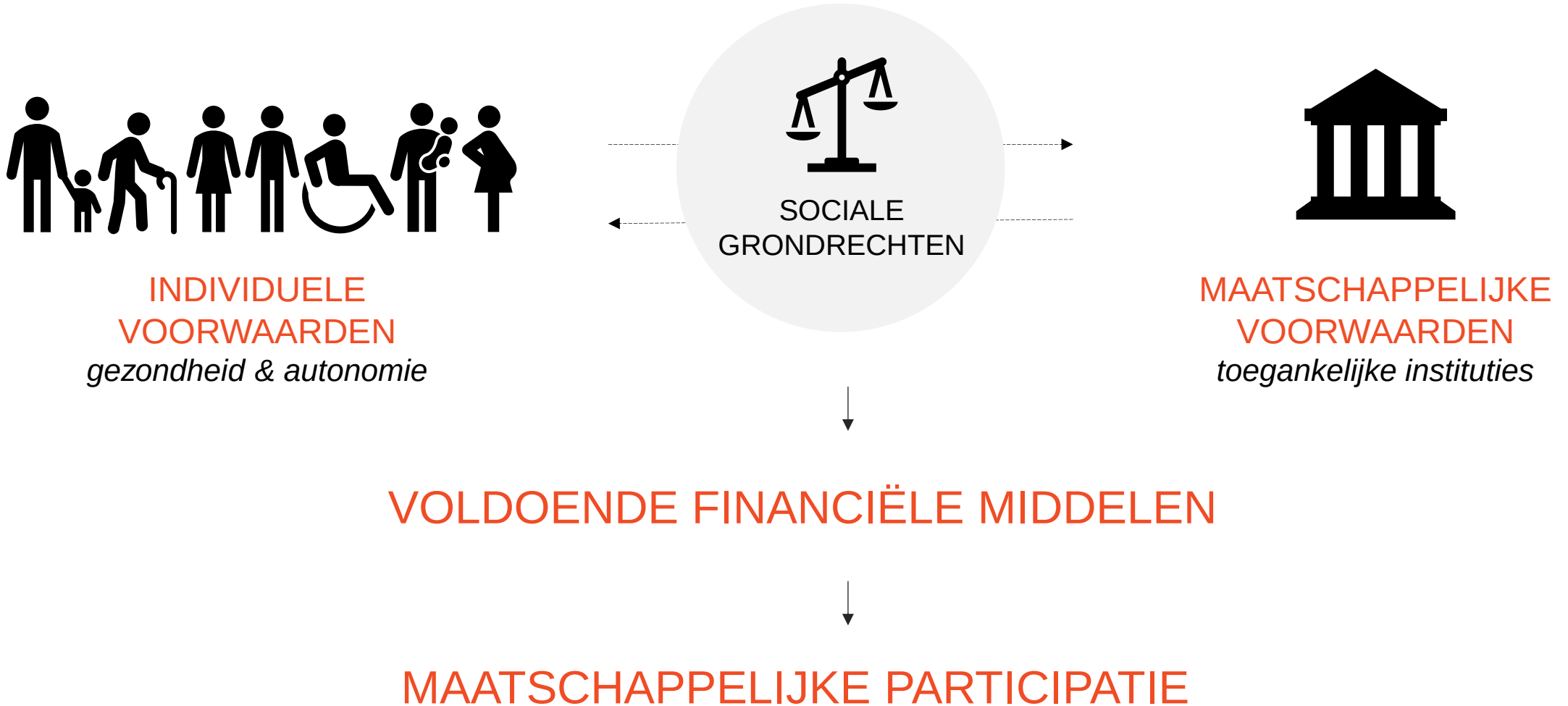
Menselijke waardigheid

Maatschappelijke participatie

Maatschappelijke participatie is het vermogen van mensen om hun **sociale rollen** in te vullen op een manier die voldoet aan de maatschappelijke verwachtingen én het vermogen om deze verwachtingen mee vorm te geven.

Welke voorwaarden gaan maatschappelijke participatie vooraf?

Voorwaarden maatschappelijke participatie

Individuele voorwaarden maatschappelijke participatie

Gezondheid

- Gezonde voeding
- Geschikte kleding
- Adequate huisvesting
- Gezondheidszorg en persoonlijke verzorging
- Rust
- Ontspanning

Autonomie

- Veilige kindertijd
- Betekenisvolle relaties
- Mobiliteit
- Veiligheid

Referentiebudgetten voor een menswaardig inkomen

Referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie zijn geprijsde korven van goederen en diensten en geven een antwoord op de vraag: 'welk bedrag heeft een gezin nodig om de uitgaven te betalen die minimaal nodig zijn om te kunnen deelnemen aan de samenleving?'

- Ondergrens, waaraan individuele levenssituaties kunnen worden getoetst:
- Referentiebudgetten voor VL – BXL – WA

Referentiebudgetten in de praktijk

- Via tools om individuele leefsituaties te toetsen:
 - Voor OCMW's, hogescholen, universiteiten, schuldbemiddelaars, rechters, ziekenfondsen en non-profitorganisaties zoals sociale kruideniers en voedselbedeling
 - Flexibel aanpasbaar aan individuele leefsituaties – *dus niet enkel voor hypothetische gezinnen!*
- Als benchmark voor beoordelen van doeltreffendheid van de Belgische minimuminkomensbescherming

Gezonde voeding
€ 214 // 839

Gezondheidszorg en
persoonlijke verzorging
€ 68 // 194

Veilige kindertijd
€ 0 // 312

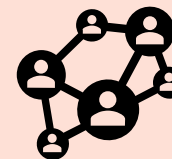

Geschikte kleding
€ 66 // 269

© CEBUD, 2024 Q2

Veiligheid
€ 26 // 31

Betekenisvolle relaties
€ 132 // 311

Adequate huisvesting
€ 867 // 1170

Rust en ontspanning
€ 111 // 195

Mobiliteit
€ 97 // 189

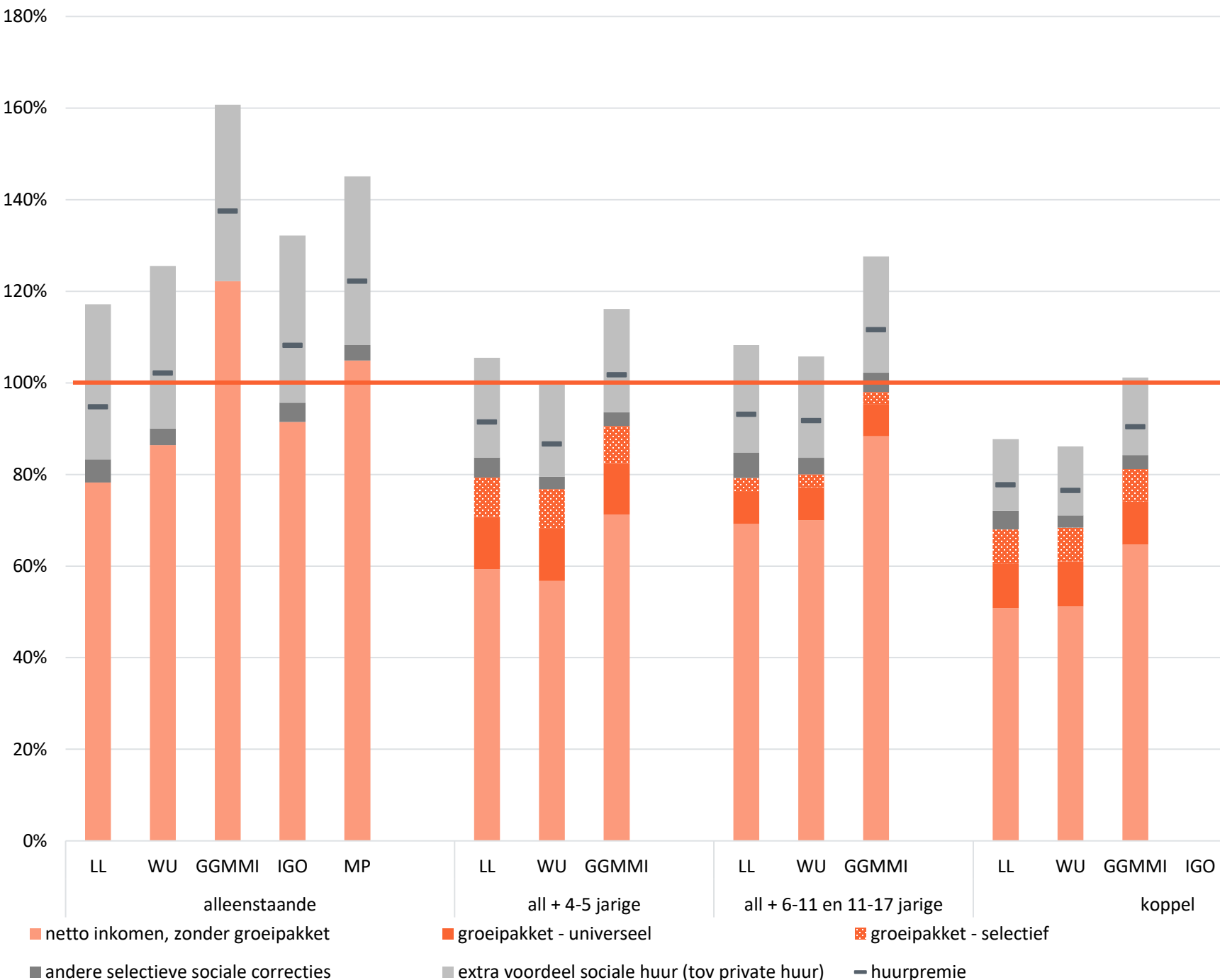
Zijsprongetje

Zijn de minimuminkomens in ons land toereikend?

Doeltreffendheid minimuminkomensbescherming

Netto beschikbare minimuminkomens uit **leefloon**, **werkloosheidsuitkering**, **minimumloon**, **IGO** en **minimumpensioen** als % van het referentiebudget, inclusief groeipakket, sociale correcties, sociale huur, huurpremie

maandbedragen 2023

Menswaardig leefgeld

Welke uitgaven budgetteer je?

MELISA

Menswaardig leven in schuldafbouw

Tool om op basis van de referentiebudgetten een leefgeld te bepalen op maat van elke cliëntsituatie én om cliënten te helpen greep te krijgen op hun budget.

Krijgt een grote update. Zin om mee te werken en feedback te geven? Word lid van onze klankbordgroep!

<https://forms.office.com/e/6nXFQEQsaG>

Stelling

Het afbetalen van schulden heeft voorrang op een menswaardig leefgeld.

Stelling

**Mensen in schuldbemiddeling gaan niet op vakantie
zolang hun schulden niet zijn afbetaald.**

Uitgavenposten voor een menswaardig leefgeld

Huisvesting en verbruikerskosten	Huur, hypotheek, schuldsaldo, water, verwarming, ...
Telecom	Tv, internet, gsm
Bank en verzekeringen	Brand, hospi, ziekte- en zorgverzekering, bankkosten, familiale, ...
Belastingen	Personenbelasting, provincie- en gemeentebelasting
Afval	Ophaling, vuilzakken, containerpark, ...
Kinderopvang	Voor een voorschools kind, voor- en naschoolse opvang, buitenschoolse opvang, ...
Onderhoudsgeld	Voor kinderen of een ex-partner
Kosten schuldbemiddeling	Ereloon, kosten, ...
Boodschappen	Voeding, onderhoudsproducten woning en kleding, persoonlijke verzorging, ...
Kleding, schoenen, kapper	Aankoop en onderhoud kleding en schoenen, kappersbezoek
Mobiliteit	Aankoop en onderhoud van openbaar vervoer, fiets, cambio, auto, moto, ...
Gezondheid	Remgeld huisarts, medicatie, voorbehoedsmiddelen, ...
Onderwijs	Schoolgerief, schoolfacturen, kot, ...
Ontspanning en sociaal netwerk	Sport, beweging, vakantie, lidmaatschap vereniging, sociale contacten, feestjes kinderen, cadeaus, ...

Maar ook:

Tip: Houd rekening met kosten die *sporadisch voorkomen* maar omwille van de langere looptijd van schuldbemiddeling toch opduiken: het vervangen van een identiteitskaart, elektronisch rijbewijs of van consumptiegoederen die verslijten, zoals een koelkast, wasmachine of matras.

Tip: Voorzie een jaarlijkse *aanpassing* van dit leefgeld, zeker als er kinderen in het gezin leven. Opgroeierende kinderen zijn duur en het Groeipakket volstaat niet. Bijvoorbeeld, onderwijskosten nemen sterk toe vanaf het secundair onderwijs en de voedingsnoden voor tieners stijgen aanzienlijk.

Stelling

**De schuldbemiddelaar beslist autonoom hoeveel
leefgeld een cliënt krijgt.**

Stelling

Hoeveel leefgeld voorzie je per maand voor:

- **een kleuter?**
- **een kind?**
- **een tiener?**

Hoeveel kost een kind?

Bedrag per maand, voltijds inwonend, cijfers 2024 Q2

	Peuter	Kleuter	Lagereschool-kind	Tiener
Voeding	€ 81	€ 112	€ 174	€ 230
Kleding	€ 55	€ 56	€ 65	€ 91
Gezondheid en persoonlijke verzorging	€ 28	€ 29	€ 27	€ 41
Verbruikerskosten en onderhoud woning	€ 42	€ 43	€ 43	€ 47
Veilige kindertijd	€ 10	€ 49	€ 116	€ 196
Veiligheid	€ 4	€ 4	€ 4	€ 4
Nachtrust	€ 12	€ 3	€ 3	€ 3
Ontspanning thuis	€ 15	€ 16	€ 18	€ 9
Onderhouden sociale relaties	€ 34	€ 46	€ 48	€ 77
Mobiliteit	€ 1	€ 6	€ 11	€ 33
Totaal	€ 282	€ 364	€ 509	€ 731

Financiële redzaamheid stimuleren

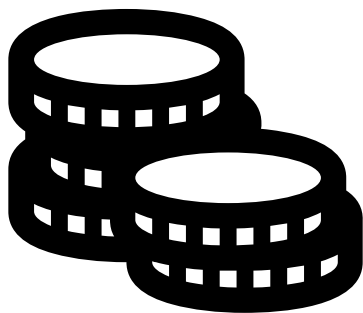
Wanneer schuldbemiddeling ook inzet op *schuldenvrij kunnen blijven*

Financiële redzaamheid gedefinieerd

- ▣ Duurzaam budgetmanagement veronderstelt volhoudbaar greep hebben op het (gezins)budget en daardoor schuldenvrij zijn en blijven (*Brodala, Dirickx & Storms, 2011*).
- ▣ Iemand is financieel redzaam wanneer hij zijn inkomsten en uitgaven in balans houdt, nu en in de toekomst (*Nibud, 2018*).

Het begrip is zowel van toepassing op individuen die hun budget zelf in balans houden, en op degene die beseffen dat ze het niet alleen redden en gepaste ondersteuning zoeken.

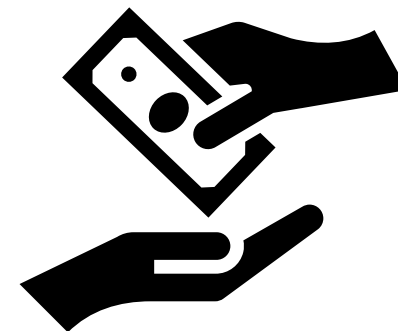
Basisvoorwaarden financiële redzaamheid

MENSWAARDIG INKOMEN

FINANCIËLE VAARDIGHEDEN

FINANCIEEL GEDRAG

Financiële redzaamheid versterken

MENSWAARDIG INKOMEN

- Voldoende inkomen of leefgeld
- Rechten uitputten, via www.rechtenverkenner.be

FINANCIËLE VAARDIGHEDEN

- Geletterdheid
- Administratie ordenen
- Budgetteren
- (Be)sparen
- Bewust consumeren
- Vooruitkijken & plannen
- Financiële kennis
- Check: www.budgetwijzer.be, www.123digit.be, www.wikifin.be

FINANCIËEL GEDRAG

- Doel- en taakgericht werken
- Zelfcontrole versterken
- Stress en schaarste aanpakken
- Gedragsverandering stimuleren
- Attitudes, waarden en normen bespreekbaar maken
- Zelfvertrouwen en gevoel van controle opbouwen

Referentiebudgetten: leidraad voor menswaardig leven in schuldafbouw

MELISA zet in op schuldevrij worden

- Objectieve en wetenschappelijk onderbouwde berekening van financiële middelen die nodig zijn om deel te nemen aan de samenleving.
- Houdt rekening met alle te voorziene kosten
- Beperkte tijdsinvestering voor gebruiker
- Halfjaarlijkse update van de cijfers
- Draagt bij tot volhoudbaarheid schuldbemiddeling
- Correcte inschatting van budget voor schuldafbouw
- Meer uniformiteit en gelijkwaardigheid

MELISA draagt bij aan schuldevrij blijven

- Benchmark voor reële uitgavenpatroon ~ dialoog & educatie
- Verdeling betalingsverantwoordelijkheden
- Budget*beheer* versus budget*begeleiding*
- Maandbudget ter voorbereiding van einde schuldbemiddeling

GEZOCHT: leden klankbordgroep MELISA

De komende maanden werkt het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD) van Thomas More aan een update van de **MELISA**-tool. Die tool stelt vast hoeveel leefgeld een cliënt nodig heeft om op een menswaardige manier schulden af te betalen. Om ervoor te zorgen dat deze tool tegemoetkomt aan de noden van het werkveld richt het expertisecentrum een klankbordgroep op.

Ben jij (advocaat-)schuldbemiddelaar, gerechtsdeurwaarder, hulpverlener, rechter of griffier bij de arbeidsrechtbank of op een andere manier betrokken bij schuldbemiddeling? Heb jij zin feedback te geven en om de vernieuwde tool als eerste te testen? Word dan lid van de klankbordgroep.

De eerste bijeenkomst is voorzien op **dinsdag 21 januari 2025**, van 13.30 uur tot 15.30 uur op campus Geel van Thomas More.

Geef jouw gegevens door [via deze link](#) en dan ontvang je alle informatie voor de eerste bijeenkomst.

Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn

Thomas More

Kleinhoefstraat 4, 2440 Geel

www.cebud.be

www.financieelredzaam.be

info@cebud.be

